

מדינת ישראל
משרד החינוך

ראמ"ה
הרשות הארצית
למידה והערכה בחינוך

המזכירות הפדגוגית

עברית

משימה בהבעה בכתב

לכיתה ד

חינוך חרדי

הנחיות למורה

א
ב
ג
ד

הנחיות להעברת משימת הכתיבה לכיתה ד ולבדיקתה¹

משימת הכתיבה שלהלן היא משימת המשך למבחן החיצוני בעברית, והיא משמשת להערכה פנימית של יכולת הכתיבה של התלמידים. המשימה מבוססת על הסיפור שהתלמידים קראו במבחן החיצוני, ולכן מוצע להעביר אותה מספר ימים אחרי המבחן. חוברות הטקסטים יעמדו לרשות בית הספר, ויש להנחות את התלמידים לקרוא את הסיפור שוב בסמוך לביצוע המשימה. אפשר להשתמש בחוברות הטקסטים גם תוך כדי ביצוע משימת הכתיבה. המשימה מתוכננת כך שמרבית התלמידים יוכלו לסיים אותה בתוך כשעה, אך חשוב לתת ארכה לתלמידים שזקוקים לה כדי שיוכלו לכתוב בנינוחות. מומלץ אם כן, לתכנן את העברת המשימה (כולל קריאה חוזרת של הטקסט וביצוע המשימה) במהלך שיעור כפול.

משימת הכתיבה פותחה בזיקה הדוקה לתוכנית הלימודים בחינוך הלשוני בעברית בדומה לכלי הערכת הכתיבה בכיתות ב ולפי גישת ההערכה המעצבת, כלומר המידע שיתקבל מביצועי התלמידים במשימת הכתיבה ישמש את המורים לצורך תכנון ההוראה לקידומם.

מוצע כי לפני ביצוע משימת הכתיבה תערוך המורה² [שיחה מטרימה](#) עם התלמידים. בסיום הכתיבה תיעשה הערכה באמצעות [מחווון כתיבה](#) שפותח גם הוא ברוח ההערכה המעצבת, והוא מהווה המשך למחווון בכלי לכיתות ב. לאחר שהמורה תעריך את הטקסט שכתב התלמיד³ באמצעות המחווון, מומלץ לערוך [מפגש משוב](#) עם התלמיד.

תהליך הערכת הכתיבה מתחיל בהתבוננות בתלמיד – באופן שבו הוא ניגש לכתיבה ובאופן שבו הוא מתנהל במהלך הכתיבה, וממשיך בהערכת הטקסט שהתלמיד כתב. ההתבוננות באופן הכתיבה מרחיבה את נקודת המבט ואת המידע שיש בידי המורה על התלמיד ככותב, והיא מתאפשרת משום שמשימת הכתיבה היא פנימית.

במרכז מחווון הכתיבה עומדת הערכת הטקסט שהתלמיד כתב, והיא נעשית בשני אופנים המשלימים זה את זה: האחד – ההתרשמות של המורה כקוראת מן **הטקסט השלם** שכתב התלמיד; האחר – הערכת הטקסט לפי **ממדי ההערכה** המקובלים: הערכת התוכן, המבנה והלשון. במחווון הכתיבה יש שאלות מנחות, המכוונות את המורה כיצד לנתח את הטקסט לפי ממדים שונים. לשאלות המנחות נלווה סולם הערכה של שלוש או ארבע רמות ביצוע, המסייע למורה למקם את יכולת הכתיבה בין הרמה הנמוכה ובין הרמה המיטבית. חשוב להדגיש שהרמות בסולם אינן עומדות בפני עצמן ללא תיאור מילולי המלווה אותן. ההערכה באמצעות המחווון מסיימת **בסיכום הערכה**, שמאפשר למורה לזהות את נקודות החוזק ואת הנקודות לחיזוק בכתיבת התלמיד. הסיכום ישמש את המורה לשתי מטרות משלימות: (1) תכנון תוכנית עבודה עתידית ותכנון ההוראה. (2) תכנון שיחת המשוב עם התלמיד.

¹ הכנת חוברת זו התבססה על המדריך למורה של המבדק בכתיבה לכיתה ב שפותח על ידי ראמ"ה (רשות ארצית למדידה והערכה בחינוך), המזכירות הפדגוגית (הפיקוח על הוראת העברית) והמינהל הפדגוגי (האגף לחינוך יסודי). למידע תיאורטי על רכישת הכתיבה והרחבות נוספות מומלץ לעיין במדריך למורה של המבדק המפורסם באתר ראמ"ה.

² ההתייחסות למורה היא בלשון "נקבה" אך מכוונת לשני המינים.

³ ההתייחסות לתלמיד היא בלשון "זכר" אך מכוונת לשני המינים.

שיחה מטרימה

מטרתה של השיחה המטרימה היא לסייע לתלמיד לתכנן את הכתיבה לפני שהוא ניגש לכתוב, כדי שיגיע מוכן לכתיבה. השיח על מה שקרא ועל המשך הכתיבה יסייעו לו להעלות רעיונות לכתיבה ולארגן אותם.

משימת הכתיבה קשורה בסיפור שהתלמידים קראו לכן במהלך השיחה המטרימה יש לאפשר להם להיזכר בעלילה של הסיפור ובדמויות המתוארות בסיפור. התלמידים יכולים לקרוא את הסיפור שוב לפני השיחה המטרימה או במהלכה (בקריאה אישית שקטה או בהקראה) כדי להיזכר בפרטים אלה. במהלך השיחה כדאי להיזכר בכללי הכתיבה, כגון סימני פיסוק נכונים וכתב יד ברור.

השיחה המטרימה תתקיים בכיתה, בסמוך לכתיבה של התלמידים או לפני, במליאה או בקבוצות קטנות. באופן טבעי, התלמידים ייחשפו לרעיונות או לחלקי רעיונות שיעלו בשיח הכיתתי, כך שרעיונות אלה או קצתם עשויים להשתלב בטקסטים של התלמידים. אף על פי כן, צפוי שהטקסטים שיכתבו התלמידים יהיו אישיים ושונים זה מזה, ויאפשרו להעריך את רמת הכתיבה של כל אחד מהם.

במהלך השיחה המטרימה חשוב שהמורה תהיה קשובה לתגובותיהם של התלמידים: לאופן ההקשבה לשיחה, למידת המעורבות בה, למידת ההבנה של תוכן השיחה (לפי הרלוונטיות של התשובות) ולאינטראקציה של התלמידים עם חבריהם לכיתה. מומלץ לתעד בקצרה את התנהלות השיחה, כגון "התלמידה הייתה פעילה בשיחה והציעה רעיונות"; "התלמיד לא היה מעורב בשיחה", ולכתוב את המידע בחלק הראשון במחווה "התבוננות על הכותב/ת".

רוב התלמידים יוכלו לכתוב את הטקסט מתוך הישענות על רכיבי התוכן שעלו בשיחה המטרימה בכיתה, אך ייתכן שחלקם יזדקקו לתיווך נוסף הנוגע להבנת המשימה או להתנעת תהליך הכתיבה או לכתיבה עצמה. המורה תתבונן בתלמידים גם **במהלך הכתיבה**, ותאתר את אלה המתמהמהים זמן רב מדי בלי לכתוב, או את אלה הפונים אליה ואומרים שאינם יודעים מה לכתוב או שאינם יודעים איך להתחיל לכתוב. אפשר להציע לתלמידים אלה לספר תחילה בעל-פה את הרעיון שלהם לסיפור, ולאחר מכן לבקש מהם לכתוב אותו. במקרים אלה התיווך יכול להיעשות בדרך פרטנית, או בקבוצה אם יש כמה תלמידים הזקוקים לסיוע. כדאי לערוך תצפית ותיעוד קצר על אופן התמודדותם של התלמידים שהזדקקו לעזרה במשימה (מידת הריכוז שלהם במטלה, מידת הביטחון שלהם בביצוע המשימה, מידת הבנתם את המשימה, בקשת עזרה). במקרה שנדרשה התערבות כדי להניע את התלמיד לכתוב, כדאי לתעד גם את סוג ההתערבות, כלומר מה עזר לתלמיד להתחיל לכתוב או מה עזר לו להמשיך לכתוב. מידע זה יסייע למורה בהערכה לפי המחווה, ויאפשר לה להמשיך ולמלא את החלק הראשון במחווה "התבוננות על הכותב/ת". מידע זה ישמש גם לבניית תשתית לתוכנית העבודה.

הערכה באמצעות המחווה

כדי להעריך את תוצרי הכתיבה של התלמידים, יש להשתמש במחווה להערכה. המחווה נועד לאפיין את יכולות הכתיבה של כל תלמיד ולהבחין ברמות הכתיבה השונות בכיתה, והוא פותח כך שהוא מאפשר גמישות ומרחב לשיקול הדעת של המורה. מצורפות בזה דוגמאות לניתוח כתיבת תלמידים המוערכות לפי המחווה. מומלץ לכתוב את ההערכה על גבי המחווה ולהשאיר את הטקסט שכתב התלמיד ללא הערות.

מבנה המחווה

במחווה חמישה חלקים. להלן הסבר על כל אחד מן החלקים.

1. התבוננות על הכותב/ת

מלבד הערכת הטקסט שעל הדף, מוצע כי המורה תתבונן **בתהליך הכתיבה** של התלמיד. בחלק זה של המחווה כדאי לתאר את תהליך הכתיבה בשלבי העבודה השונים: בשלב שבו המורה מציגה את משימת הכתיבה, בשיחה המטרימה הכיתתית או הקבוצתית לקראת הכתיבה ובמהלך הכתיבה.

בחלק זה כדאי להתייחס להיבטים רגשיים שעולים בתהליך הכתיבה (רגשות חיוביים, כמו מוטיבציה, תחושת מסוגלות והתלהבות, ורגשות שליליים כמו חשש, אדישות ושעמום) ולהיבטים ניהוליים הבאים לידי ביטוי בדרך ההתארגנות של התלמיד למשימה (יכולת התכנון של הכתיבה, החשיבה המקדימה, הבקרה העצמית והיכולת לעכב תגובה המספקת חלון זמן לחשיבה, להעלאת רעיונות, להתלבטות ולתכנון). בחלק זה כדאי להיעזר בתיעוד שערכתן במהלך השיחה המטרימה ובמהלך הכתיבה על אופן ההתמודדות של מי שהזדקק לעזרה, לאיזו תמיכה הוא נזקק בהכנה לקראת הכתיבה ובזמן הכתיבה (למשל עידוד פרטני, שאלות מכוונות או פיגומים נוספים כמו רכיבי תוכן).

2. התרשמות כללית מהטקסט

חלק זה של המחווה מוקדש להתרשמות אישית של המורה בעקבות קריאת הטקסט **בשלמותו**. לתגובה הכללית שהטקסט מעורר במורה כקוראת יש ערך רב בצד התובנות המתקבלות מההערכה לפי ממדים. הטקסט השלם שכתב התלמיד משקף גם משהו מדמותו והוא בעל משמעות בעיניו. המורה כקוראת תשאל את עצמה: האם הטקסט מובן? מה מיוחד בו? האם הוא מעורר עניין? האם יש דבר הבולט בטקסט ובאופן כתיבתו (למשל רעיון, אורך הטקסט, הלשון)? לעיתים נדרשת קריאה חוזרת בטקסט של התלמיד כדי להבין היטב את כוונותיו ואת רעיונותיו.

אם הטקסט אינו עוסק בנושא המשימה או אינו מתאים למאפייני הסוגה הנדרשת, כדאי לציין זאת ולהעריכו לפי הממדים שבמחווה. בשיחת המשב עם התלמיד חשוב לנסות ולהבין מדוע לא כתב בנושא, מה היה הגורם לכך (למשל חוסר הבנת המשימה או היעדר עניין בסיפור). לאחר מכן אפשר להציע לו לכתוב שוב טקסט שמתאים למשימה.

3. תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

3. א. איכות התוכן

החלק הזה של המחווה עוסק בתוכן של הטקסט ובעושר הרעיוני שלו. הם עשויים לבוא לידי ביטוי בדרכים שונות: במגוון רעיונות הקשורים זה לזה, ברעיון מפורט אחד, בתיאורים המפייחים חיים וצבע בנושא, ברגשותיו ובעמדותיו של התלמיד הכותב ועוד.

טקסט הכתוב כסיפור והתוכן שלו מפותח היטב מכיל את הרכיבים שלהלן (לאו דווקא בסדר הזה):

- רקע המציג את הפרטים הרלוונטיים להבנת הסיפור: הדמויות, המקום, זמן ההתרחשות;
- עלילה: תיאור ההתרחשות והאירועים בסיפור;
- מאפיינים פנימיים של הדמויות: מחשבות, רגשות ורצונות.

כמו כן יש לבדוק בחלק זה של המחווה התאמה למשימה: כתיבת סיפור על משהו שהכותב רצה מאוד והתאמץ מאוד כדי להשיגו.

3. ב. לכידות וקישוריות

החלק הזה של המחווה עוסק בלכידות הטקסט ובקישוריות הטקסט. טקסט לכיד הוא טקסט הממוקד בנושא המרכזי, הרעיונות שבו משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו, ויש ביניהם קשר תוכני הגיוני וברור. פגיעה בלכידות הטקסט עשויה לבוא לידי ביטוי בחוסר ארגון, למשל סטיות מהנושא, דילוגים וחזרות.

בטקסט מקושר היטב חלקי הטקסט מקושרים במילות קישור או באמצעי קישוריות אחרים, למשל מאזכרים, מילים נרדפות או חלופות סגנוניות.

4. לשון הטקסט

4. א. תחביר ודקדוק

החלק הזה של המחווה עוסק ברכיבים הנוגעים לתקינות התחביר והדקדוק של הטקסט:

- מבנה המשפטים תקין.
- צורות הריבוי של שם העצם תקינות, למשל "דבורים", "דליים", "חצרות".
- צורות הסמיכות תקינות:
- ה"א הידיעה, למשל "מכונת הכביסה" (ולא: "המכונת כביסה"), "בגד הים" (ולא: "הבגד ים").
- ריבוי הסמיכות, למשל "בתי כנסת", "שנות בצורת".
- שם המספר תקין, למשל "שלושה ילדים", "שלוש ילדות", "שלושת הילדים".

● יש התאם דקדוקי במין ובמספר:

- בין שם העצם ובין הפועל, למשל "המים זרמו" (ולא: "זרם הרבה מים")
- בין שם העצם ובין שם התואר, למשל "צומת מסוכן" (ולא: "צומת מסוכנת")
- בין שם העצם ובין הכינוי המאזכר אותו, למשל "הבנות הן" (ולא: "הבנות הם").
- מילות היחס המצטרפות לפועל תקינות, למשל "איחר לרכבת" (ולא: "איחר את הרכבת").

4. ב. פיסוק

לפי תוכנית הלימודים התלמידים בכיתה ד צריכים להכיר את תפקידיהם של הסימנים **נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה** ולהשתמש בהם כראוי בטקסט כתוב. בחלק זה של המחון יש לסמן באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק האלה נכון בטקסט.

4. ג. אוצר מילים

חלק זה במחון עוסק באוצר המילים בטקסט, כלומר עד כמה אוצר המילים בטקסט הוא עשיר ומגוון, השימוש במילים מדויק והאם נעשה שימוש בלשון המתאימה לטקסט כתוב (משלב לשוני) ולתוכן של הטקסט.

4. ד. כתיב

יש לתת את הדעת למספר שגיאות הכתיב ביחס לאורך הטקסט, וכן לאפיין את סוגי השגיאות בטקסט, למשל:

- שגיאה במילים שכיחות או בשורשים נפוצים לעומת שגיאה במילים או בשורשים נדירים;
- שגיאות ברכיבים דקדוקיים כמו שימוש שגוי במוספיות בסוף מילה (כמו תוספת "ה" בגוף שני ממין זכר) או שימוש שגוי בתחיליות (כמו שגיאה באותיות אית"ן בעתיד);
- שגיאות כמו הוספה או החלפה שגויה של אותיות שעשויות לפגום בהבנת הטקסט;
- שגיאות במילים הומופוניות, כלומר מילים שונות משמעות וכתיב אך שוות צליל.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

5. סיכום

לאחר התבוננות מעמיקה בטקסט ובתפקוד התלמיד בעת הכתיבה, יש בידי המורה מידע רב. חלק ה"סיכום" מוביל את המורה חזרה לתלמיד הכותב, והוא מסייע למורה בשני היבטים: (1) כבסיס **לתוכנית עבודה** לצורך תכנון המשך ההוראה, (2) כהכנה לקראת **שיחת המשוב** עם התלמיד בנוגע לטקסט שכתב ובנוגע לכתיבה בכלל.

5. א. לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

למורה יש תפקיד בעידוד התלמיד לפתח את יכולתו להתבטא באמצעות כתיבה בהתאם לכישוריו ולצרכיו. בחלק זה של המחווה המורה כותבת את נקודות החוזק ואת הנקודות לחיזוק של התלמיד כפי שעלו מתוך התבוננות בתלמיד ובטקסט שיצר במשימת הכתיבה הנוכחית. יש לזכור שמאפייני טקסט אחד של התלמיד אינם משקפים את יכולת הכתיבה הכוללת שלו, ולכן יש לבחון את ההיבטים הללו גם בטקסטים אחרים. בכיתות שבהן יש תלמידי כתיבה לתלמידים, משימה זו היא אחת מרצף משימות הכתיבה שבאמצעותן אפשר ללמוד על היכולות של התלמיד בכתיבה. יתרה מזאת, הכתיבה במשימה זו היא כתיבה נרטיבית, ויש תוצרי כתיבה נוספים במגוון סוגות המהווים תשתית רחבה לתוכנית העבודה לתלמידים.

ההיכרות הקרובה עם נקודות החוזק ועם הנקודות לחיזוק של התלמיד ככותב היא הבסיס הטוב ביותר לבניית תוכנית עבודה להמשך ההתנסות בכתיבה. בתכנון ההוראה יש לזכור שהתפתחות הכתיבה היא איטית, אישית, מורכבת, ולרוב אינה ליניארית. צריך לחזור על דברים שנלמדו בעבר ולהתאים את ההוראה למקום שהתלמיד נמצא בו. חשוב שבתוכנית העבודה יהיו רכיבים הנראים לעין בטקסטים, וגם היבטים רגשיים כמו זהות התלמיד ככותב ותחושת המסוגלות שלו. בחלק זה של המחווה חשוב להדגיש את נקודות החוזק של התלמידים, ולבחור **עדי** **שתי נקודות** לחיזוק לקראת בניית תוכנית העבודה.

5. ב. לקראת שיחת משוב

בחלק הזה במחווה המורה כותבת דברים שהייתה רוצה לשאול את התלמיד או לומר לו בעקבות קריאת הטקסט שכתב, ובעקבות ההתבוננות בתלמיד בזמן ההכנה לקראת הכתיבה ובמהלכה. יש לפתוח את החלק הזה בהתייחסות לנקודות החוזק של התלמיד, ואת נקודות החיזוק לנסח בשפה המקדמת את הכתיבה של התלמיד ולא באופן המדגיש את מה שחסר בה. חשוב שהמורה תפעל בשיקול דעת ותבחר את הנושאים לשיחה ביחד עם התלמיד, כך שתאפשר הזדויות בשיחה ובהצבת המטרות להמשך.

שיחת משוב עם התלמיד

שיחת המשוב נערכת לאחר שהמורה העריכה באמצעות המחון את הטקסט שכתב התלמיד. בעקבות ההערכה מתקיים שיח רפלקטיבי בין המורה ובין התלמיד שבו שלושה רכיבים:

משוב העוסק בטקסט שהתלמיד כתב;

התבוננות עצמית בחוויה הסובייקטיבית של התלמיד ככותב;

הכוונה הבאה לידי ביטוי בהצבת מטרות אישיות של התלמיד.

השיח הרפלקטיבי מקדם תהליכי הערכה המבוססים על התבוננות מעמיקה רב-ממדית ועל דיאלוג, ומטרתו הן אלה:

- מתן משוב על הטקסט שהתלמיד כתב;
- הגברת המודעות של התלמיד ליכולותיו ולתחומים שבהם הוא יכול להתפתח;
- חיזוק הקשר בין המורה לתלמיד – המורה נוכחת בשיח הן כקוראת הן כדמות אמפתית, קשובה ומנחה;
- הצבת מטרות אישיות להמשך הדרך – בשיח הרפלקטיבי התלמיד הופך להיות שותף למטרות הלמידה ומודע להן.

הנחיות למורה לניהול שיחת המשוב

הכנת התלמידים: התלמידים צריכים לדעת מראש על מפגש השיח. חשוב שהמורה תסביר לתלמידיה שבמפגש זה הם יוכלו להתבונן יחד על הטקסט ולשוחח על החוויה האישית שלהם בזמן הכתיבה.

הערכת הטקסט: המורה תעריך את הטקסטים באמצעות המחווה. היא לא תסמן דבר על הטקסט הכתוב של התלמיד וגם לא תכתוב ציון.

ניהול השיח הרפלקטיבי – המפגש עם התלמיד: המורה יכולה לבחור אם לתת משוב בעל-פה או לתת משוב בכתב, לפי יכולות התלמיד ולפי מידת התיווך הנדרשת לו.

- חשוב שיהיה מקום בולט לחוויה האישית של המורה כקוראת הטקסט, כנקודת מוצא למשוב.
 - חשוב שהמורה תשקף את נקודות החוזק שהבחינה בהן אצל התלמיד, ותשקול אם צריך להציע לו הצעות לשיפור הטקסט. כדאי להתחיל במשוב חיובי ולהציג את הדברים היפים בכתיבת התלמיד כפי שהמורה מילאה במחווה.
 - כדאי להציג נקודות בכתיבתו של התלמיד שנדרש בהן שיפור, לא יותר מנקודה אחת או שתיים. חשוב לעשות זאת במידה, באופן שאינו מציף ובהתאמה ליכולת של התלמיד להכיל את המשוב (ייתכן שיהיה פער בין הדברים שנכתבו במחווה ובין הדברים שהמורה תבחר לומר לתלמיד). אפשר לחזור עם התלמיד לטקסט שכתב ולהציג לפניו דוגמאות. כדאי לבדוק עם התלמיד שהמשוב המקדם אכן ברור לו, אפשר באמצעות שאלות כגון: למה תשים לב בפעם הבאה בכתיבתך? מה תעשה אחרת בפעם הבאה שתכתוב סיפור?
 - בשיחת המשוב תחזק המורה את המודעות של התלמיד לנמען, ותפנה את תשומת לבו לבהירות התוכן, לעניין שהוא מעורר אצל הקורא וגם למידת הצורך בהרחבתו ובהעשרתו.
 - לשון המשוב צריכה להיות מובנת וידידותית לתלמיד, רצוי להימנע משימוש במונחים המובאים מעולם השיח המקצועי של המורה כאשר אלה אינם תורמים לקידום התלמיד.
 - רצוי להימנע מאמירות המדגישות חסרונות ומאמירות המנוסחות על דרך השלילה. דוגמה לאמירה המבטאת הערכה מרוככת ורגישה: "הטקסט נגמר מהר מדי, רציתי להמשיך לקרוא עוד" – בתגובה לטקסט קצר.
 - אפשר לבקש מהתלמיד הבהרה לגבי דברים בטקסט שלא היו ברורים בעת קריאת הטקסט.
 - כדאי לאפשר לתלמיד לבטא את מה שמפריע לו בכתיבתו.
 - בסיום השיחה כדאי לתעד בקצרה את תשובות התלמיד בדגש על המטרות האישיות שלו. מידע זה יוכל לסייע בשלב מאוחר יותר בתכנון ההתערבות המותאמת.
- הצבת מטרות ויעדים:** חשוב לדון במטרות שהתלמיד בחר וגם במטרות שהמורה הציבה, ולנסות להגיע להסכמה. חלק זה הוא הכנה לקראת בניית תהליכי התערבות.

דוגמאות לניתוח טקסטים שכתבו תלמידים

דוגמה 1

סיפורו של הספר

דפני כחשלים דחברי פיה ספר חדל. בצצתי לו לנחליץ ספרים ופוא אחר די ללא יפיה ענו זמן כי עוד מלך פחלים.
פרגלתי כול כך אכזבה ולבאתי לאחר כחצל וחצי פוא פביא את פספר לוב דכיתד ואני פצצתי לו דפחליץ ספרים. פוא פסכים אך גילתי לכמד
בקלו דפני ארגלתי אכזבה. אך אחלטי לומר דפכ לכובר דפני פחלים ביקלתי את פספר פכד, כך לפייתי דפנידכ. אמרתי דפכ פיסקימו לאפיה
דפנידכ ואז דקחתי את פספר ופבאתי דחברי את פספר פלני וארגלתי למחפ.

1 התבוננות על הכותב/ת

**התלמיד היה פעיל בשיחה המטרימה: הוא הציע רעיונות והיה קשוב לרעיונותיהם של תלמידים אחרים.
הוא הקדיש זמן לחשיבה ולאחר מכן התחיל לכתוב בביטחון כמו כן ניכר שהוא נהנה לכתוב.**

אפשר להעריך לפי השאלות
המנחות האלה:

האם התלמיד/ה השתתף/
השתתפה בשיחה לקראת
הכתיבה (למשל הקשיב/ה,
התעניין/התעניינה בה)?

איך ניגש/ה התלמיד/ה
לכתיבה ואיך התנהג/ה בזמן
הכתיבה (למשל בביטחון,
בהתלהבות, בחשש, בחוסר
רצון)?

2 התרשמות כללית מהטקסט

**הטקסט היה מעניין והתלמיד הצליח להעביר לי כקוראת את אכלבתי הרבה מהאירוע. הטקסט עוסק
בנושא שהתבקש לכתוב עליו, ורצף האירועים אופייני למבנה עלילה שלמה של סיפור קצר.**

אפשר להעריך לפי השאלות
המנחות האלה:

באיזו מידה הרשים אותך
הטקסט (למשל עורר עניין,
סקרן, ריגש, הפתיע)?

האם יש דבר הבולט בטקסט
ובאופן כתיבתו (למשל רעיון,
אורך הטקסט, הלשון)?

האם הטקסט כתוב לפי
מאפייני הסוגה הנדרשת
ולפי נושא המשימה?

הערה: אם הטקסט אינו עוסק בנושא הנדרש, יש לתעד זאת ב"התרשמות כללית
מהטקסט" ולהעריך אותו לפי הקריטריונים בהמשך המחון.

**כעת, יש להעריך את הקריטריונים שלהלן, כל קריטריון בנפרד ובאופן בלתי תלוי
בהתרשמות הכללית.**

3 תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

איכות התוכן

- ☒ התוכן מפותח היטב
☐ התוכן מפותח מעט
☐ התוכן מצומצם

באיזו מידה התוכן מפותח?

אפשר להעריך היבטים אלה: רקע, עלילה (תיאור ההתרחשות והאירועים) ומאפיינים פנימיים של הדמויות (מחשבות, רגשות ורצונות).

העלילה מפותחת היטב ובחוכמה: יש תפנית בעלילה. נוסף על כך יש תיאור הרגשות (...). ארגשתי אכזבה, (...). ארגשתי שמחה. והמחשבות של הדמות הראשית.

לכידות וקישוריות

- ☐ הטקסט לכיד ומקושר
☒ רוב הטקסט לכיד ומקושר
☐ חלק מהטקסט לכיד ומקושר
☐ הטקסט אינו לכיד ואינו מקושר

באיזו מידה הטקסט לכיד?

- באיזו מידה הקשר בין הרעיונות הגיוני וברור?
- באיזו מידה הרעיונות משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו?
- באיזו מידה אפשר לעקוב אחרי המבנה הלוגי של הטקסט?

הרעיונות בטקסט קשורים זה לזה אך לא תמיד מאורגנים ברצף הגיוני. יש שני מקומות בטקסט שבהם הלכידות והקישוריות פגומות ("הרגשתי כול כך אכזבה ושבאתי לאחר כחדש וחצי הוא (...)", "אמרתי להם היסקימו (...)").

באיזו מידה הטקסט מקושר?

- באיזו מידה אמצעי הקישור (למשל מילות קישור, מאזכרים, מילים נרדפות וחלופות סגנוניות) תקינים, והשימוש בהם מדויק?

4 לשון הטקסט

תחביר ודקדוק

- ☐ התחביר והדקדוק תקינים
☒ התחביר והדקדוק תקינים ברובם
☐ התחביר והדקדוק תקינים באופן חלקי
☐ יש שגיאות תחביריות ודקדוקיות רבות

באיזו מידה התחביר והדקדוק תקינים?

- באיזו מידה מבנה המשפטים תקין?
- באיזו מידה צורת הריבוי וצורת הסמיכות תקינות?
- באיזו מידה ההתאם הדקדוקי במין ובמספר תקין?
- באיזו מידה שם המספר תקין?
- באיזו מידה מילות היחס תקינות?

הדקדוק והתחביר תקינים לרוב, והמבנים התחביריים מגוונים, אך בכמה מקומות בטקסט התחביר אינו תקין ("הרגשתי כול כך אכזבה ושבאתי לאחר כחדש וחצי הוא (...)", "אמרתי להם היסקימו (...)").

פיסוק

- ☒ השימוש בסימני הפיסוק תקין ברוב הטקסט
☐ השימוש בסימני הפיסוק תקין במידה חלקית
☐ יש מעט סימני פיסוק, או השימוש בהם אינו תקין
☐ אין סימני פיסוק כלל

באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק שלהלן תקין: נקודה, סימן שאלה, נקודותיים, מירכאות וסימן קריאה?

הפיסוק תקין. אומנם הפיסוק הוא רק בעזרת נקודה, אך הדבר עוזר להבין את הטקסט.

אוצר מילים

- ☐ אוצר המילים
או אינו מדויק
- ☒ אוצר המילים
בסיסי ואינו מדויק
דיו
- ☐ אוצר המילים
עשיר, מגוון ומדויק

באיזו מידה אוצר המילים
בטקסט עשיר, מגוון
ומדויק?

באיזו מידה משלב הלשון
מתאים לטקסט כתוב
ולתוכן הטקסט?

אומנם המילה "אכלבה" כתובה פעמיים בנוגע לתיאור רגש, אך ככלל אוצר המילים טוב. כמו כן יש בטקסט כינויי קניין ("חברי", "סיפור").

כתיב

- ☐ אין שגיאות כתיב,
או יש שגיאות כתיב
אחת
- ☒ יש מעט שגיאות
כתיב
- ☐ יש שגיאות כתיב
רבות, והן פוגמות
בקריאות

באיזו מידה הטקסט כתוב
ללא שגיאות כתיב?

באיזו מידה יש, למשל,
שגיאות הכתיב האלה?

אלה השגיאות:

- שגיאות במילים
שכיחות לעומת מילים
נדירות;
- שגיאות ברכיבים
דקדוקיים;
- הוספת אותיות או
החלפתן;
- שגיאות במילים
המופוניות.

האות 'ו' והאות 'י' חסרות במילים שאפשר לפרש אותן בכמה אופנים ("חדשים" במקום "חודשיים", "חדש" במקום "חודש"). כמו כן יש טעות בנטיית מילים בגוף ראשון בזמן עבר ("אחלטי", "ארגשתי"). עם זאת בפעם הראשונה שבה אחת המילים האלה כתובה ("הרגשתי"), היא כתובה כראוי.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

5 סיכום

לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

נקודת חוזק: כתיבה של תוכן מפתח ויכולת לתאר רגשות. רצף האירועים תקין ויוצר עניין. הסיפור מעניין ועונה למטלה.

מה הן נקודות החוזק
בכתיבה שיש לשמר
ולעודד?

מה הן הנקודות בכתיבה
שיש לחזק ולפתח (רצוי
לבחור שתי נקודות
מרכזיות)?

נקודת לחיזוק: יש להרחיב את אוצר המילים הנוגע לתיאור הרגשות של הדמויות, ויש להקפיד לקשר את המשפטים זה לזה. נוסף על כך יש לתרגל את נטיית הפועל בגוף ראשון בזמן עבר.

לקראת שיחת משוב

בשיחת המשוב הייתי אומרת ללומד שנהנית לקרוא את הטקסט שכתב ושהרעיון שבו יפה. הכתיבה של התוכן מפתח וקיימת אצלו יכולת לתאר רגשות. אמנע לו להרחיב את תיאור הרגשות של הדמות הראשית, להרחיב ולהוסיף מידע אודות השיחה שהתקיימה בין הדמות הראשית ובין החברים וגם להוסיף מידע לגבי הסיבה שרצה כל כך את הספר.

דברים שהיית רוצה להגיד
לתלמיד/ה או לשאול
אותו/אותה בעקבות
קריאת הטקסט ועל סמך
הגישה שלו/ה לכתיבה.

3 תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

☐ התוכן מפותח היטב
☒ התוכן מפותח
☐ התוכן מפותח מעט
☐ התוכן מצומצם

איכות התוכן

באיזו מידה התוכן מפותח?

אפשר להעריך היבטים אלה: רקע, עלילה (תיאור ההתרחשויות והאירועים) ומאפיינים פנימיים של הדמויות (מחשבות, רגשות ורצונות).

הפתיחה של הטקסט טובה, והעלילה מעניינת, אך יש אירועים בטקסט שצריך לפתחם כדי שיהיה מיטבי.

☐ הטקסט לכיד ומקושר
☒ רוב הטקסט לכיד ומקושר
☐ חלק מהטקסט לכיד ומקושר
☐ הטקסט אינו לכיד ואינו מקושר

לכידות וקישוריות

באיזו מידה הטקסט לכיד?

- באיזו מידה הקשר בין הרעיונות הגיוני וברור?
- באיזו מידה הרעיונות משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו?
- באיזו מידה אפשר לעקוב אחרי המבנה הלוגי של הטקסט?

באיזו מידה הטקסט מקושר?

- באיזו מידה אמצעי הקישור (למשל מילות קישור, מאזכרים, מילים נרדפות וחלופות סגנוניות) תקינים, והשימוש בהם מדויק?

הרעיונות בטקסט מאורגנים ברצף הגיוני וברוב המקרים מקושרים היטב. קיים רצף עלילתי, אך יש דילוג פתאומי בין האירוע שבו הילד מספר שהוא חולה ואינו יכול לצאת מהמיטה, ובין האירוע שבו מודיעים לו שהוא רשאי ללכת לבית הספר. חסר המשפט בו נמצא פתרון למשל, שההורים מבקשים מהרופא או מהרבה (מהמורה) אישור להגיע למבחן. הייתר של ו' החיבור במשפט השני (מופיע פעמיים) פוגם בטקסט.

4 לשון הטקסט

☐ התחביר והדקדוק תקינים
☒ התחביר והדקדוק תקינים ברובם
☐ התחביר והדקדוק תקינים באופן חלקי
☐ יש שגיאות תחביריות ודקדוקיות רבות

תחביר ודקדוק

באיזו מידה התחביר והדקדוק תקינים?

- באיזו מידה מבנה המשפטים תקין?
- באיזו מידה צורת הריבוי וצורת הסמיכות תקינות?
- באיזו מידה ההתאם הדקדוקי במין ובמספר תקין?
- באיזו מידה שם המספר תקין?
- באיזו מידה מילות היחס תקינות?

התחביר תקין לרוב, ויש מבני משפט מורכבים.

באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק שלהלן תקין: נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה?

☐ השימוש בסימני הפיסוק תקין ברוב הטקסט
☒ השימוש בסימני הפיסוק תקין במידה חלקית
☐ יש מעט סימני פיסוק, או השימוש בהם אינו תקין
☐ אין סימני פיסוק כלל

פיסוק

יש שימוש בסימן "נקודה" בסופי משפטים. המשפט הראשון ארוך, דבר הפוגע מעט ברמת הקריאות שלו.

אוצר מילים

- ☒ אוצר המילים עשיר, מגוון ומדויק
- ☐ אוצר המילים בסיסי ואינו מדויק דיו
- ☐ אוצר המילים דל או אינו מדויק

באיזו מידה אוצר המילים בטקסט עשיר, מגוון ומדויק?

באיזו מידה משלב הלשון מתאים לטקסט כתוב ולתוכן הטקסט?

כתיב

- ☐ אין שגיאות כתיב, או יש שגיאת כתיב אחת
- ☒ יש מעט שגיאות כתיב
- ☐ יש שגיאות כתיב רבות, והן פוגמות בקריאות

באיזו מידה הטקסט כתוב ללא שגיאות כתיב?

באיזו מידה יש, למשל, שגיאות הכתיב האלה?

אלה השגיאות:

- שגיאות במילים שכיחות לעומת מילים נדירות;
- שגיאות ברכיבים דקדוקיים;
- הוספת אותיות או החלפתן;
- שגיאות במילים הומופוניות.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

5 סיכום

לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

מה הן נקודות החוזק בכתיבה שיש לשמר ולעודד?

מה הן הנקודות בכתיבה שיש לחזק ולפתח (רצוי לבחור שתי נקודות מרכזיות)?

נקודות חוזק: היכולת לספר חוויה מעניינת ולבטא ניצנים של ביטוי רגשות בכתיבה של סיפור. אוצר המילים העשיר יוצר עניין בטקסט, והפתיחה מסקרנת ומעוררת ציפייה לדעת כיצד יתפתחו הדברים.

נקודות לחיזוק: פיתוח תוכן והרחבתו והקפדה על קשר הדוק יותר בין אירוע לאירוע (ללא דימוגים פתאומיים). שימוש בסימני פיסוק בכל הטקסט כדי שהקריאות תהיה טובה יותר.

לקראת שיחת משבו

דברים שהיית רוצה להגיד לתלמיד/ה או לשאול אותו/אותה בעקבות קריאת הטקסט ועל סמך הגישה שלו/ה לכתיבה.

היית אומרת/תלמיד שנהנית לקרוא את הטקסט שכתב. הפתיחה הייתה טובה. הוא תיאר חוויה מרגשת שאפשר להזדהות איתה. הוא "כמעט" הפסיד את המבחן שהתכוון אליו כל כך הרבה. אמרת/תלמיד להרחיב את נושא הרגשות והמחשבות של הדמות הראשית. אמרת/ל לא להוסיף מידע על אודות אופן הלידה למבחן ובאילה אופן אפשר לו לבסוף לבוא למבחן.

דוגמה 3

יוסי רצה מאד ליקנו לו מטת קומתיים פוא בקל מאבא אך אבא סירב. יוסי פרג'ל אכזבה נורא פוא בקל מאמא אך גם אמא סרבה פוא פפצ'ר לוב ולוב צד לשאמא נמאס ופיא לא פרשתנ' דו במלך יוס' לשם צרדת צמט' צלחק יוסי לא פתיאל ובקל לוב מאבא אבא לאם את יוסי: "צלס מפ אתה צקוק צמיטת קומתיים" יוסי פסביר צאבא לכך ירי' דו יוצר מקום צמלחקים בחדר אבא אמר לילקוף צאת וצבסוף פסכ'ס

1 התבוננות על הכותבת

התאודה הייתה פעילה בשיח המטרימה וקשובה לרעיונותיהם של תלמידים אחרים. כלמן הכתיבה היא הצדקה לעידוד בנגע לכתיבה.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

האם התלמיד/ה השתתף/השתתפה בשיחה לקראת הכתיבה (למשל הקשיב/ה, התעניין/התעניינה בה)?

איך ניגש/ה התלמיד/ה לכתיבה ואיך התנהג/ה בזמן הכתיבה (למשל בביטחון, בהתלהבות, בחשש, בחוסר רצון)?

2 התרשמות כללית מהטקסט

הטקסט מעורר עניין במידה בינונית ומלאה מעט מאחר שהרעיון שבו חוזר שוב ושוב. הטקסט עוסק בנושא שהתבקש לתלמידים לכתוב עליו, אך אינו מפתח דיו.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

באיזו מידה הרשים אותך הטקסט (למשל עורר עניין, סקרן, ריגש, הפתיע)?

האם יש דבר הבולט בטקסט ובאופן כתיבתו (למשל רעיון, אורך הטקסט, הלשון)?

האם הטקסט כתוב לפי מאפייני הסוגה הנדרשת ולפי נושא המשימה?

הערה: אם הטקסט אינו עוסק בנושא הנדרש, יש לתעד זאת ב"התרשמות כללית מהטקסט" ולהעריך אותו לפי הקריטריונים בהמשך המחווה.

כעת, יש להעריך את הקריטריונים שלהלן, כל קריטריון בנפרד ובאופן בלתי תלוי בהתרשמות הכללית.

3 תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

איכות התוכן

- ☐ התוכן מפותח היטב
☐ התוכן מפותח מעט
☒ התוכן מצומצם

באיזו מידה התוכן מפותח?

אפשר להעריך היבטים אלה: רקע, עלילה (תיאור ההתרחשויות והאירועים) ומאפיינים פנימיים של הדמויות (מחשבות, רגשות ורצונות).

בהתחלה הטקסט נשען על אירוע אחד, האירוע חוזר על עצמו, ואין התפתחות של העלילה. לפיכך הוא אינו מעורר סקרנות בנמצא. בהתפתחות רק בחלק האחרון של הטקסט כשיחיה בין האב לבן תורמת לזווית העלילה.

לכידות וקישוריות

- ☒ הטקסט לכיד ומקושר
☐ רוב הטקסט לכיד ומקושר
☐ חלק מהטקסט לכיד ומקושר
☐ הטקסט אינו לכיד ואינו מקושר

באיזו מידה הטקסט לכיד?

- באיזו מידה הקשר בין הרעיונות הגיוני וברור?
- באיזו מידה הרעיונות משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו?
- באיזו מידה אפשר לעקוב אחרי המבנה הלוגי של הטקסט?

באיזו מידה הטקסט מקושר?

- באיזו מידה אמצעי הקישור (למשל מילות קישור, מאזכרים, מילים נרדפות וחלופות סגנוניות) תקינים, והשימוש בהם מדויק?

התיאורים של האירוע בטקסט מאורגנים ברצף הגיוני, מקושרים זה לזה (גם אם הם חוזרים על עצמם), ורצף העלילה ברור.

4 לשון הטקסט

תחביר ודקדוק

- ☒ התחביר והדקדוק תקינים
☐ התחביר והדקדוק תקינים ברובם
☐ התחביר והדקדוק תקינים באופן חלקי
☐ יש שגיאות תחביריות ודקדוקיות רבות

באיזו מידה התחביר והדקדוק תקינים?

- באיזו מידה מבנה המשפטים תקין?
- באיזו מידה צורת הריבוי וצורת הסמיכות תקינות?
- באיזו מידה ההתאם הדקדוקי במין ובמספר תקין?
- באיזו מידה שם המספר תקין?
- באיזו מידה מילות היחס תקינות?

הדקדוק והתחביר תקינים, והאבנים התחביריים מאוּגָּמִים.

פיסוק

- ☐ השימוש בסימני הפיסוק תקין
☐ השימוש בסימני הפיסוק תקין ברוב הטקסט
☒ יש מעט סימני פיסוק, או השימוש בהם אינו תקין
☐ אין סימני פיסוק כלל

באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק שלהלן תקין: נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה?

יש רק נקודה אחת בכל הטקסט וכן יש נקודתיים ומירכאות לציון דיבור ישיר. מיעוט סימני הפיסוק מקשה לעיתים על הקריאה.

אוצר מילים

- ☒ אוצר המילים עשיר, מגוון ומדויק
- ☐ אוצר המילים בסיסי ואינו מדויק דיו
- ☐ אוצר המילים דל או אינו מדויק

אוצר המילים עשיר ומגוון ("התנ"ך", "הפזיר", "סרב", "אכלבה", "ישקול לאת").

- באיזו מידה אוצר המילים בטקסט עשיר, מגוון ומדויק?
- באיזו מידה משלב הלשון מתאים לטקסט כתוב ולתוכן הטקסט?

כתיב

- ☒ אין שגיאות כתיב, או יש שגיאות כתיב אחת
- ☐ יש מעט שגיאות כתיב
- ☐ יש שגיאות כתיב רבות, והן פוגמות בקריאות

אין שגיאות כתיב.

- באיזו מידה הטקסט כתוב ללא שגיאות כתיב?
- באיזו מידה יש, למשל, שגיאות הכתיב האלה?

אלה השגיאות:

- שגיאות במילים שכיחות לעומת מילים נדירות;
- שגיאות ברכיבים דקדוקיים;
- הוספת אותיות או החלפתן;
- שגיאות במילים הומופוניות.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

סיכום 5

לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

נקודות חוזק: אוצר המילים עשיר ומגוון, והמבנים התחביריים מורכבים ומגוונים. שילוב השיחה עם האבא מצוין.

נקודות לחיזוק: פיתוח תוכן, הבאת יותר רגשות ומחשבות כתגובה להתפתחות האירועים בטקסט ויצירת עניין.

- מה הן נקודות החוזק בכתיבה שיש לשמר ולעודד?

- מה הן הנקודות בכתיבה שיש לחזק ולפתח (רצוי לבחור שתי נקודות מרכזיות)?

לקראת שיחת משוב

בתחילת השיחה אשאל את התלמידה מה הרגישה בזמן הכתיבה ומדוע מיהרה להגיש את הטקסט. אנסה לטעת בה ביטחון, אשאל אותה שאלות מנחות כדי לסייע לה להרחיב את הטקסט כך שיעניין את הקוראים. לאחר מכן אגיד לה שנהנית לקרוא את הטקסט שכתבה ושהרעיון שבו יפה, אך כדאי להרחיבו. אעזור לה לפתח את עלילת הסיפור ואציע לה לכתוב הסבר מנקודת מבטם של ההורים בנוגע לסירובם לקנות מיטה ליוסי (אולי יוסי צריך לשנות את התנהגותו).

- דברים שהיית רוצה להגיד לתלמיד/ה או לשאול אותו/אותה בעקבות קריאת הטקסט ועל סמך הגישה שלו/ה לכתיבה.

דוגמה 4

אני רציתי מאוד יותר מחצי שנה מחלש ופאמא ק'הצתי את זה כי ריפ קורונה פתאומית דא דכאוס, עץ כך לאין עי מחלש. ופאמא שכבר אין עי מה לעלות, עץ פאמא כי הוא נמאס וחלשתי לפוא ריפ ברבה יותר מעניין. אני צריכה אותן דעמודים ודא אופרת דעמוד מפאמא אלד רק הכיתפ כי ככה פוגלים חברים ומדברים כלפגלים..

1 התבוננות על הכותב/ת

התאידה הייתה דואינטימית למדי בשיחה המטרימה והתקטאה היטב בעל פה. לאחר השיחה היא התחילה לכתוב בחשש קל ושאלה אם היא יכולה לספר את הסיפור שלה בעל פה במקום לכתוב אותו. ניכר היה שיתר קלה להביע את עצמה בעל פה.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

האם התלמיד/ה השתתף/השתתפה בשיחה לקראת הכתיבה (למשל הקשיב/ה, התעניין/התעניינה בה)?

איך ניגש/ה התלמיד/ה לכתיבה ואיך התנהג/ה בזמן הכתיבה (למשל בביטחון, בהתלהבות, בחשש, בחוסר רצון)?

2 התרשמות כללית מהטקסט

התרשמותי שהתאידה ניסתה לשלף את הקורא במקרה שקרה לה, אך התקשתה בכך. הטקסט דל מבחינת תוכן ולשון הטקסט אופיינית לשפה הדבורה יותר מאשר לשפה הכתובה.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

באיזו מידה הרשים אותך הטקסט (למשל עורר עניין, סקרן, ריגש, הפתיע)?

האם יש דבר הבולט בטקסט ובאופן כתיבתו (למשל רעיון, אורך הטקסט, הלשון)?

האם הטקסט כתוב לפי מאפייני הסוגה הנדרשת ולפי נושא המשימה?

הערה: אם הטקסט אינו עוסק בנושא הנדרש, יש לתעד זאת ב"התרשמות כללית מהטקסט" ולהעריך אותו לפי הקריטריונים בהמשך המחוון.

כעת, יש להעריך את הקריטריונים שלהלן, כל קריטריון בנפרד ובאופן בלתי תלוי בהתרשמות הכללית.

3 תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

איכות התוכן

☐ התוכן מפותח היטב
☐ התוכן מפותח מעט
☒ התוכן מצומצם

התוכן מצומצם מאוד והעיקר חסר – מה עשתה הילדה כדי להשיג את הדבר שרצתה כל כך (את המחשב) ומדוע המחשב נאסר עליה כל כך מהר.

באיזו מידה התוכן מפותח?

אפשר להעריך היבטים אלה: רקע, עלילה (תיאור ההתרחשויות והאירועים) ומאפיינים פנימיים של הדמויות (מחשבות, רגשות ורצונות).

לכידות וקישוריות

☐ הטקסט לכיד ומקושר
☐ רוב הטקסט לכיד ומקושר
☒ חלק מהטקסט לכיד ומקושר
☐ הטקסט אינו לכיד ואינו מקושר

הרעיונות בטקסט קשורים זה לזה אך לא מאורגנים ברצף הגיוני. יש דילוג לא הגיוני בין האירוע שבו קיבלה הילדה את המחשב ובין האירוע שבו היא התאמצה שלא לבעוס שאין לה מחשב – הדילוג בזמן אינו מקושר היטב, לכן רצף האירועים אינו ברור. התלמידה מרבה להשתמש ב-'ו' החיבור במקום במילות קישור.

באיזו מידה הטקסט לכיד?

– באיזו מידה הקשר בין הרעיונות הגיוני וברור?
 – באיזו מידה הרעיונות משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו?
 – באיזו מידה אפשר לעקוב אחרי המבנה הלוגי של הטקסט?

באיזו מידה הטקסט מקושר?

– באיזו מידה אמצעי הקישור (למשל מילות קישור, מאזכרים, מילים נרדפות וחלופות סגנוניות) תקינים, והשימוש בהם מדויק?

4 לשון הטקסט

תחביר ודקדוק

☐ התחביר והדקדוק תקינים ברובם
☒ התחביר והדקדוק תקינים באופן חלקי
☐ יש שגיאות תחביריות ודקדוקיות רבות

יש בטקסט משפטים מסורבלים והם אינם תקינים תחבירית.

באיזו מידה התחביר והדקדוק תקינים?

– באיזו מידה מבנה המשפטים תקין?
 – באיזו מידה צורת הריבוי וצורת הסמיכות תקינות?
 – באיזו מידה ההתאם הדקדוקי במין ובמספר תקין?
 – באיזו מידה שם המספר תקין?
 – באיזו מידה מילות היחס תקינות?

פיסוק

☐ השימוש בסימני הפיסוק תקין ברוב הטקסט
☐ השימוש בסימני הפיסוק תקין במידה חלקית
☒ יש מעט סימני פיסוק, או השימוש בהם אינו תקין
☐ אין סימני פיסוק כלל

אין סימני פיסוק בתחילת הטקסט, והדבר פוגם בקריאת הטקסט. כמו כן השימוש בפיסוק שגוי ופוגם ברצף הקריאה ("התאמצתי לא לבעוס, על כך שאין לי מחשב").

באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק שלהלן תקין: נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה?

אוצר מילים

באיזו מידה אוצר המילים בטקסט עשיר, מגוון ומדויק?

באיזו מידה משלב הלשון מתאים לטקסט כתוב ולתוכן הטקסט?

באיזו מידה הטקסט כתוב ללא שגיאות כתיב?

באיזו מידה יש, למשל, שגיאות הכתיב האלה?

אלה השגיאות:

- שגיאות במילים שכיחות לעומת מילים נדירות;
- שגיאות ברכיבים דקדוקיים;
- הוספת אותיות או החלפתן;
- שגיאות במילים הומופוניות.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

5 סיכום

מה הן נקודות החוזק בכתיבה שיש לשמר ולעודד?

מה הן הנקודות בכתיבה שיש לחזק ולפתח (רצוי לבחור שתי נקודות מרכזיות)?

דברים שהיית רוצה להגיד לתלמיד/ה או לשאול אותו/אותה בעקבות קריאת הטקסט ועל סמך הגישה שלו/ה לכתיבה.

לקראת שיחת משוב

בשיחת המשוב הייתי אומרת/תלמידה כי היא כתבה טקסט מעורר עניין, שממנו יכולתי להבין עד כמה היא הייתה מעוניינת במחשב. הייתי עוזרת לה לבחון באילו מקומות ברצף האירועים בטקסט מתאים יותר לשלב את התואר על הכעס בנוגע לכך שאין לה מחשב, על מי בעצם כעסה? אולי הייתה מתוסכלת? לשם מה היה נחוץ לה המחשב? לאיזה צורך היא קבלה מחשב? ומדוע היא כבר לא זקוקה לו? הייתי מבקשת ממנה לקרוא את הטקסט ולהחליף בכמה מקרים את ה' החיבור במילות קישור מגוונות.

דוגמה 5

פלגים אחת, לפני כלבוא נאבד זי מילחוק חדל כול כק רציתי ללחוק בו חיפסתי וחיפסתי אפסתי את כול פבית אבס דא מצתי פיתחתי דברגיל מואלת חלפתי לאולי פוא נאבד זי מחול דבית ודא אמבא אותן יותר אבס אז אמא לזי אמרפ זי דא דפיתאש ואז פיתחתי דחפס לוב ומצתי את זב מיתחת דמיתת

1 התבוננות על הכותבת

התלמידה הייתה שקטה לאדי בשיחה המטרימה, ולאחר השיחה היא התחילה לכתוב בחשש. בזמן הכתיבה היא הצדקקה לעידוד בנוגע לכתובתה.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

האם התלמיד/ה השתתף/השתתפה בשיחה לקראת הכתיבה (למשל הקשיב/ה, התעניין/התעניינה בה)?

איך ניגש/ה התלמיד/ה לכתובתה ואיך התנהג/ה בזמן הכתיבה (למשל בביטחון, בהתלהבות, בחשש, בחוסר רצון)?

2 התרשמות כללית מהטקסט

הטקסט מעורר הצדהות עם תחושת היאוש של התלמידה. הטקסט עוסק בעקיפין בנושא שהתבקש התלמידים לכתוב עליו. התלמידה כתבה על משחק שהיה לה ואבד במקום לכתוב על משהו שלא היה לה ורצתה מאוד להשיג.

אפשר להעריך לפי השאלות המנחות האלה:

באיזו מידה הרשים אותך הטקסט (למשל עורר עניין, סקרן, ריגש, הפתיע)?

האם יש דבר הבולט בטקסט ובאופן כתיבתו (למשל רעיון, אורך הטקסט, הלשון)?

האם הטקסט כתוב לפי מאפייני הסוגה הנדרשת ולפי נושא המשימה?

הערה: אם הטקסט אינו עוסק בנושא הנדרש, יש לתעד זאת ב"התרשמות כללית מהטקסט" ולהעריך אותו לפי הקריטריונים בהמשך המחווה.

כעת, יש להעריך את הקריטריונים שלהלן, כל קריטריון בנפרד ובאופן בלתי תלוי בהתרשמות הכללית.

תוכן הטקסט ומבנה הטקסט

איכות התוכן

☐ התוכן מפותח היטב
☐ התוכן מפותח מעט
☒ התוכן מפותח
☐ התוכן מצומצם

הטקסט קצר, האירועים מוזכרים בטקסט, אך אין אירוע אינו מפותח דיו ולא נוצר עניין בטקסט. ניתן היה לתאר איזה משחק אבד, להפוך את מה שהאם אמרה לדו שיח בין הילדה לאמא ולשלב בטקסט את הרגשות והמחשבות של הדמויות.

באיזו מידה התוכן מפותח?

אפשר להעריך היבטים אלה: רקע, עלילה (תיאור ההתרחשויות והאירועים) ומאפיינים פנימיים של הדמויות (מחשבות, רגשות ורצונות).

לכידות וקישוריות

☒ הטקסט לכיד ומקושר
☐ רוב הטקסט לכיד ומקושר
☐ חלק מהטקסט לכיד ומקושר
☐ הטקסט אינו לכיד ואינו מקושר

הרעיונות בטקסט קשורים זה לזה ומאורגנים ברצף הגיוני. הטקסט קצר ולכיד.

באיזו מידה הטקסט לכיד?

– באיזו מידה הקשר בין הרעיונות הגיוני וברור?
 – באיזו מידה הרעיונות משרתים את נושא הטקסט ואת מטרתו?
 – באיזו מידה אפשר לעקוב אחרי המבנה הלוגי של הטקסט?

באיזו מידה הטקסט מקושר?

– באיזו מידה אמצעי הקישור (למשל מילות קישור, מאזכרים, מילים נרדפות וחלופות, סגנוניות) תקינים, והשימוש בהם מדויק?

לשון הטקסט

תחביר ודקדוק

☐ התחביר והדקדוק תקינים
☒ התחביר והדקדוק תקינים ברובם
☐ התחביר והדקדוק תקינים באופן חלקי
☐ יש שגיאות תחביריות ודקדוקיות רבות

הדקדוק והתחביר תקינים לרוב, אך האבנים התחביריים אינם מאוונים.

באיזו מידה התחביר והדקדוק תקינים?

– באיזו מידה מבנה המשפטים תקין?
 – באיזו מידה צורת הריבוי וצורת הסמיכות תקינות?
 – באיזו מידה ההתאם הדקדוקי במין ובמספר תקין?
 – באיזו מידה שם המספר תקין?
 – באיזו מידה מילות היחס תקינות?

פיסוק

- ☐ השימוש בסימני הפיסוק תקין הטקסט
- ☐ השימוש בסימני הפיסוק תקין במידה חלקית
- ☐ יש מעט סימני פיסוק, או השימוש בהם אינו תקין
- ☒ אין סימני פיסוק כלל

אין סימני פיסוק כלל, והדבר מקשה את קריאת הטקסט ברצף.

באיזו מידה השימוש בסימני הפיסוק שלהלן תקין: נקודה, סימן שאלה, נקודותיים, מירכאות וסימן קריאה?

אוצר מילים

- ☐ אוצר המילים עשיר, מגוון ומדויק
- ☒ אוצר המילים בסיסי ואינו מדויק דיו
- ☐ אוצר המילים דל או אינו מדויק

אוצר המילים בסיסי מאוד, אינו מגוון דיו ומתאים יותר לשפה דבורה.

באיזו מידה אוצר המילים בטקסט עשיר, מגוון ומדויק?

באיזו מידה משלב הלשון מתאים לטקסט כתוב ולתוכן הטקסט?

כתיב

- ☐ אין שגיאות כתיב, או יש שגיאת כתיב אחת
- ☐ יש מעט שגיאות כתיב
- ☒ יש שגיאות כתיב רבות, והן פוגמות בקריאות

יש שגיאות כתיב רבות המופנות ("חיפסתי", "אפכתי", "מצתי", "מיתה"). אומנם אין הן פוגמות בקריאות בהכרח, אבל הן רבות ביחס לאורך הטקסט.

באיזו מידה הטקסט כתוב ללא שגיאות כתיב?

באיזו מידה יש, למשל, שגיאות הכתיב האלה? אלה השגיאות:

- שגיאות במילים שכיחות לעומת מילים נדירות;
- שגיאות ברכיבים דקדוקיים;
- הוספת אותיות או החלפתן;
- שגיאות במילים המופנות.

הערות:

- שגיאת כתיב חוזרת תיחשב שגיאת כתיב אחת.
- אין הכרח לכתוב לפי כללי הכתיב המלא (הכתיב חסר הניקוד).

5 סיכום

לקראת תוכנית עבודה: נקודות החוזק והנקודות לחיזוק

נקודות חוזק: התלמידה מציגה סטאנדרט מעולה האישי ובה יש תיאור של רגשותיה ומחשבותיה.

מה הן נקודות החוזק בכתיבה שיש לשמר ולעודד?

נקודות לחיזוק: ראוי היה לכתוב לפי מה שהתבקש התלמידים לכתוב – משהו שרוצים להשיג מאוד, משהו שלא היה לנו. אם בכל זאת כותבים על משהו שהיה לנו ואבד, אז יש להסביר למה הושקע מאמץ רב כל כך כדי למצוא אותו. כמו כן יש לפתח את התוכן ולהרחיבו, לגוון ברגשות, יש להשתמש בסימני פיסוק בכל הטקסט כדי שהקריאות תהיה טובה יותר.

מה הן הנקודות בכתיבה שיש לחזק ולפתח (רצוי לבחור שתי נקודות מרכזיות)?

לקראת שיחת משוב

בתחילת השיחה הייתי אומרת לתלמידה כי היא כתבה טקסט מעורר עניין, אשאל את התלמידה מה הרגשה בלזמן הכתיבה, מה היה מעניין וקל ומה קשה יותר. אנסה לטעת בה ביטחון. אחזק אותה ואדגיש שאני כאן כדי לסייע לה לכתוב. אומר לה כי השיתוף ברגשות הדומות הוא יפה ומעניין. בנוסף אפנה את תשומת ליבה לנושא עליו התבקשה לכתוב ולצורך להיענות למשימה. הייתי אומרת לה שיש לנסות ולפתח את העלילה יותר ולהרחיב את הכתיבה בנוגע לחלק מהאירועים.

דברים שהיית רוצה להגיד לתלמיד/ה או לשאול אותה/אותה בעקבות קריאת הטקסט ועל סמך הגישה שלו/ה לכתיבה.

משימה בהבעה בכתב לכיתה ד

הנחיות למורה | חינוך חרדי

כל הזכויות שמורות למדינת ישראל, משרד החינוך, ראמ"ה. השימוש במסמך זה, לרבות הפריטים שבו, מוגבל למטרות לימוד אישיות בלבד או להוראה ולבחינה על ידי מוסד חינוך בלבד, לפי הרשאה מפורשת למוסד חינוך באתר ראמ"ה. זכויות השימוש אינן ניתנות להעברה. חל איסור מפורש לכל שימוש מסחרי וכן לכל מטרה אחרת שאינה מסחרית. אין להעתיק, להפיץ, לעבד, להציג, לשכפל, לפרסם, להנפיק רישיון, ליצור עבודות נגזרות בין על ידי המשתמש ובין באמצעות אחר לכל מטרה או למכור פריט מפרטי המידע, התוכן, המוצרים או השירותים שמקורם במסמך זה. תוכן המבחינים, לרבות טקסט, תוכנה, תמונות, גרפיקה וכל חומר אחר המוכל במסמך זה, מוגן על ידי זכויות יוצרים, סימני מסחר, פטנטים או זכויות יוצרים וקניין רוחני אחרות, ועל פי כל דין; כל זכות שאינה ניתנת במסמך זה במפורש, דינה כזכות שמורה.